

## บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขงสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พื้นที่ศึกษาคือบ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกกลุ่ม"กินข้าวเขาเหือน" คณะกรรมการกลุ่มโฮมสเตย์บ้านชะชอม ผู้สูงอายุบ้านชะชอม และนักท่องเที่ยวสูงอายุที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 14, 12, 8, และ 28 คน ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสำรวจวิถีชุมชน แบบสัมภาษณ์การรับรู้สุขภาพของนักท่องเที่ยวสูงอายุ แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา แบบสอบถามความสุขและความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง ระยะดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ ประกอบด้วย การศึกษาบริบทชุมชน กระบวนการพัฒนาโดยประยุกต์ใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพของ Deming (2000) และผลของการพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า

**ด้านบริบทชุมชน** บ้านชะชอม ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี มีระยะทางห่างจากแม่น้ำโขง ประมาณ 14 กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศล้อมรอบด้วยภูเขา และมีสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติที่สวยงาม ป่าชุมชนเป็นแหล่งสมุนไพรและอาหารธรรมชาติ คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามฮีต12 คอง14 เคารพธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ และมีกลุ่มกินข้าวเขาเหือนทำหน้าที่จัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์

**ด้านกระบวนการพัฒนา** ประกอบด้วย การวางแผน การทดลองใช้โปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง การประเมินผล และการยอมรับการเปลี่ยนแปลง โปรแกรมการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วย กิจกรรม"กินข้าว เขาเหือน" การประเมินสุขภาพนักท่องเที่ยวสูงอายุ การเดินป่าและศึกษาสมุนไพร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมสุขภาพ และรับพลังธรรมชาติ

**ด้านผลของการพัฒนา** นักท่องเที่ยวสูงอายุมีความสุขและความพึงพอใจจากเข้าร่วมโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 93.8 และ 93.8 ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ.พ.ศ.2548 - 2550 และ พ.ศ.2551 - 2552 ผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์มีความเข้มแข็ง คณะกรรมการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใส สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกกิจกรรม ทำงานด้วยจิตสาธารณะและถือเป็นหน้าที่ในการต้อนรับแขกผู้มาเยือนแบบ"กินข้าวเขาเหือน" ตามวัฒนธรรมอีสาน สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (ชะชอมโมเดล) ประกอบด้วย โปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่บูรณาการทุนทางสังคมของชุมชน ศักยภาพของโฮมสเตย์ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุแบบองค์รวม และผลกระทบ/ผลลัพธ์ที่จากการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพตามวิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง (ชะชอมโมเดล) คือความสุขและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

**คำสำคัญ :** การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ, และ วิถีวัฒนธรรมสุขภาพลุ่มแม่น้ำโขง